

ORSAT LIGORIO

Univerzitet u Beogradu

Filozofski fakultet

Odeljenje za klasične nauke

Čika Ljubina 18-20, RS-11000 Beograd

orsat.ligorio@f.bg.ac.rs

JEDNA VARIJANTA LIČNOG IMENA *MIHOVIL* U SVJETLU POJAVA DALMATOROMANSKOG JEZIKA

U radu se diskutuje o obliku *Mihovjeo*, *-vjela*, varijanti ličnog imena *Mihovil* (od grčkog Μιχαήλ), koja se nalazi u spjevu *Bogatstvo i uboštvo* baroknog splitskog književnika Jerolima Kavanjina. Kavanjinov oblik odlikuje se završetkom *-vjeo*, koji se, za razliku od *-vil* u *Mihovil*, ne dà usaglasiti sa *-ηλ* u Μιχαήλ. Odbacuje se tvrdnja T. Maretića da se radi o pjesničkom obliku te se umjesto toga predlaže da je Kavanjinovo *Mihovjeo*, *-vjela* grecizam sa dalmatoromanskim uplivom.

1. Uvod

Biblijsko ime *Mihael*, od krajnjeg hebr. *mîkâ'el* 'ko (je) kao Bog' (npr. Mihaљеvić 2014: 173), kod pravoslavnih glasi i *Mihàilo*, a kod katolika i *Mihòvil*. Oblik *Mihòvil* dokumentovan je od XIV vijeka te bilježi varijante *Mihovio* i *Mihovjeo*¹ (v. RJA VI 651sq.). Kako prenosi Šimunović (2009: 146), hrv. oblici zajmljeni su posredovanjem grč. Μιχαήλ, a ne (kako bi se na račun vjeroispovijedne sredine iz koje ovo ime potiče moglo pretpostaviti) posredovanjem lat. *Michaēl*.² Na osnovu nekih pojava koje se nalaze u reliktima dalmatoromanskog jezika (tzv. pseudo-jat) u ovom se radu predlaže da jedan od hrv. oblika, *Mihovjeo*, nije čist greci-

¹ Za brojne druge varijante imenâ *Mihòvil* i *Mihàilo*, te izvedene oblike, kao što su hipokoristici (npr. *Miho*, *Mijo*), prezimena (npr. *Mihòvilić*), toponime (npr. *Sutomišćica*) i heortonime (npr. *Miholje*, *Miholjdān*), v. RJA VI 649-52, RSA XII 653-55 i Šimunović 2005, 2006 *passim*.

² Taj zaključak dà se izvesti na osnovu glasova *h* i *ī*; hrv. *i*, kako uočava Maretić (RJA VI 646), ne odgovara lat. *ē* nego grč. *η* (u itacističkom izgovoru *i*), a hrv. *h*, kako dodaju Vasmer (1944: 27) i Поповић (1958: 88), ne odgovara lat. *ch* (u crkvenom izgovoru *k*) nego grč. *χ*. Povrh toga, isti bi se zaključak dao izvesti i na osnovu akcenta; naime, oksitoničko hrv. *Mihòvil* (< *Mihòvil*) ne odgovara proparoksitoničkom lat. *Michaēl* nego oksitoničkom grč. Μιχαήλ.

zam (kao što je to nedvojbeno slučaj sa *Mihovil* i *Mihovio*) nego, moguće, grecizam sa dalmatoromanskim uplivom.

2. Hrv. *Mihovjeo*, *-vjela*

Oblik *Mihovjeo*, *-vjela* nalazi se samo u *Povijesti vandelskoj bogatoga a ne-srećna Epuluna i ubogoga a čestita Lazara*, golemom spjevu baroknog splitskog književnika Jerolima Kavanjina, koji se kraće zove i *Bogatstvo i uboštvo*. Kavanjinovo djelo na svijet su sredinom XIX vijeka izdali Vjekoslav Babukić i Ivan Kukuljević Sakcinski (v. Kavanjin ¹1861). Prema RJA VI 652, u izdanju Babukića i Kukuljevića Sakcinskog oblik *Mihovjeo* javlja se dva puta, i to u nom.sg. *Mihovieo* (XV 140), koji se odnosi na Mihovila Creskog, franjevačkog redovnika koji je preveden u red blaženih (Spader Janković 2022: 66), i u gen.sg. *Mihoviela* (XXVII 0),³ koji se odnosi na arhanđela Mihovila, »prehrabrenog dvanadestnika anđelskoga taborišća« (XXVI 87).

XV 140 (v. Kavanjin ¹1861: 309).

*Oto, Ivan i Angjeo,
i prabiskup⁵ Anton Draški,
Filip. Creski Mihovieo,
Julian i Adam Kotoriški,
blažen Andria iz Bribira,
Monald, glavar Sumistira.*

XXVII 0 (v. Kavanjin ¹1861: 495).

*Zatim⁴ kroz riz pàrvieh vrata',
po milosti Mihoviela,
o po kriepu duha brata,
kóre uhodih svih angjela',
kih nebeski kralj razdili
u devetan red premili.*

Na navedenom mjestu, T. Maretić ustvrdio je da je Kavanjin oblike *Mihovieo*, *Mihoviela* smislio »poradi sroka«, pošto se *angjeo*, *angjela'* (= *angjelah*) sa pretežnim *Mihovio*, *Mihovila* ne rimuje. No, primjeri iz Kavanjina crpljeni su za RJA iz pomenutog izdanja Babukića i Kukuljevića Sakcinskog, koje su kasniji urednici ocijenili kao »rđavo« (v. RJA XXIII 549). Štaviše, J. Aranza je u predgovoru novog, popravljenog izdanja Kavanjinovog djela urednički rad svojih prethodnika nazvao »upravo užasnim u svakom pogledu« (v. Kavanjin ²1913: xxxvi).

U Aranzinom izdanju, sračunatom na to da vjerno odrazi rukopis Kavanjinovog djela, nalaze se još tri pomena imena *Mihovjeo*, *-vjela* koja su Babukić i Kukuljević Sakcinski štampali kao *Mihovil*, *-ila*, pa Maretiću nisu bila poznata. Poput primjera iz prvog izdanja, dva se javljaju u rimi, i to u gen.sg. *Mihoviela* (VII 98), koji se odnosi na »viteza« Mihovila, jednog od znamenitijih članova šibenske

³ Nije sporno da se oblici *Mihovieo* i *Mihoviela* čitaju upravo *Mihovjeo* i *Mihovjela*, a ne *Mihovijeo* i *Mihovijela*, jer je Kavanjinovo *Bogatstvo i uboštvo* pisano osmeračkim šestercem.

⁴ U drugom izdanju *zatin* (v. Kavanjin ²1913: 483).

⁵ U drugom izdanju *probiskup* (v. Kavanjin ²1913: 302).

vlasteoske porodice Draganić, i u voc.sg. **Mihoviele** (XII 262), koji se, kao i jedan od primjera iz prvog izdanja (v. gore), odnosi na arhandela Mihovila.

VII 98 (v. Kavanjin ¹1861: 121).

Vàrlovita Mihovila
ima pleme Draganića,
Petra a kriepka kolonila
slavna hiža od Divnića,
mnoge ostale ljudi slove
a sve dobre vitezove.

VII 98 (v. Kavanjin ²1913: 118).

Vrlovita Mihoviela
ima pleme Draganića,
Petra a kriepka Kolonela
stara hiža od Difnića,
mnoge ostale ljudi slove,
a sve dobre vitezove.

XII 161 (v. Kavanjin ¹1861: 267).

Demetrie, Gabrijile,
Feodore, al Boriće,
Zojtke, ali Mihovile,
Federove, Mikeloviće,
Tatre i Lehe koji pobihu
i na harač podložihu.

XII 262 (v. Kavanjin ²1913: 262).

Demetrie, Gabriele,
Teodore, al Boriće,
Zojtke, ali Mihoviele,
Federo, Mikeloviće,
Tatre i Leke koi pobihu
i na harač podložihu.

U trećem pomenu opet se javlja gen.sg. **Mihoviela** (X 156), a odnosi se na osnivača kuće Šišmanovića, Mihaila Asena III, koji je Bugarskim carstvom vladao od 1323. do 1330.

X 156 (v. Kavanjin ¹1861: 191).

I udovica Teodora
Mihovila bugarskoga,
i sin Šišman pridè s mora,
biežec strica neviernoga,
koga učini sàrbski Dušan
kraljem, umriè pokle Šišman.

X 156 (v. Kavanjin ²1913: 187).

I udovica Teodora
Mihoviela Bugarskoga,
i sin Šišman pride s mora,
bižec strieca nevirnoga,
koga učini Srbski dušman
kraljem, umrie pokle Sušman.

Potonji primjer drugačiji je od prethodnih; razlikuje se po tome što se ne nalazi u rimi nego na početku stiha. Izuzev rimu, Kavanjin prema Maretiću nije imao razloga da mjesto pretežnog *Mihovil* / *Mihovio*, -*vila*⁶ koristi *Mihovjeo*, -*vjela*. No, kao što se iz posljednjeg šesterca vidi, taj je zaključak upitan; pošto se nalazi i van rime, oblik *Mihovjeo*, -*vjela* mogao je biti stvaran.

⁶ *Mihovil* (XXVI 87), *Mihovio* (VIII 132, XXVII 3), *Mihovila* (IV 69, 73, VI 105), *Mihovilu* (XXII 29).

3. Lat. *Michaēl*, *-ellis*

Lat. *Michaēl* zajmljeno je, kao i hrv. *Mihòvil*, od grč. Μιχαήλ. Ističe se po tome što mu promjena zavisi od registra u kom se koristi; u crkvenoj upotrebi (kao ime arhanđela Mihovila i nekih drugih biblijskih likova, v. Young 1881: 657) ono se ne mijenja,⁷ dok se u javnoj upotrebi (kao lično ime), mijenja kao konsonantska osnova. Potonji oblik, *Michaēl*, *-is*, nalazi se u javnim ispravama svih primorskih gradova (v. Jireček 1904: 47sq.). Iako LLMAI taj oblik ne bilježi, skoro nebrojen broj potvrda može se lako naći u izvorima izdatim u *Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium* i *Monumenta historico-juridica Slavorum meridionalium*.

U pomenutim izvorima nalazi se pored *Michaēl*, *-is* i *Michaēl*, *-ellis*. Ova varijanta mogla je od pretežnog oblika postati tzv. *littera*-pravilom, tj. lat. *Michaēlem* > vlat. *Michaellem*; up. npr. lat. *brūtum* > vlat. *bruttum* 'grub' (REW 1348). Zabilježena je u manjem broju slučajeva, ali se, kao i *Michaēl*, *-is*, nalazi u svim primorskim gradovima. Primjera radi, navodim deset slučajeva. Birani su tako da se vidi da se oblik *Michaēl*, *-ellis*: 1. javlja od XIV vijeka sve do Kavanjinovih vremena; 2. nalazi duž obale cijelog istočnog Jadrana, uključujući i Kavanjinov rodni Split; 3. ima *-ell-* u svim kosim padežima (genitiv, dativ, akuzativ i ablativ singulara).

20. jun 1346, Dubrovnik; v. *Libri reformatinum* I 233.

... *et post mortem dicti Michaellis et uxoris sue, debeat dicta pars Ponte et Stagni devenire ad dictum Demetrium et heredes suos illam habere et possidere sicut habent et possident ceteri nobiles de Ragusio.*

15. jul 1347, Dubrovnik; v. *Libri reformatinum* II 2.

... *quod nulla persona de cetero audeat vel presumat transire vel dapnum dare vel facere in vinea de Maroe Laubimirich de Lusa posita in Breno apud vineam Michaellis de Mençe, pena ad voluntatem domini comitis.*

14. februar 1402, Dubrovnik; v. Thallóczy, Jireček i Sufflay 1918: 204.

Abbas Pellegrinus sancte Sophie de Genta, procurator domini Thome Petra comendaturii monasterii Melletensis, procuratorio nomine predicto fuit confessus recepisse a ser Michaele et ser Marino fratribus de Resti presentibus et solventibus pro integra et completa solutione afflictuum duorum annorum proxime preteritorum tereni dicti monasterii positi in Ragusio...

2. februar 1405, Dubrovnik; v. Kurtović 2022: 25 (= *Lamenta de intus* 51, I 68).

Pripcho Millouanich de Tribinio homo Liubisse coram domino Rectore ser Michaele de Resti conqueritur supra Siridan Chuscich de Molinis et Petichum Slietichouich de Mollinis, dicens...

⁷ U *Vulgati* v. *Num.* 13:14, *I Paralip.* 5:13sq. i 6:40, *II Paralip.* 21:2, *Esd.* 8:8. No, u javnim ispravama ovakva imena ipak se mijenjaju, pa se tako u pravilu nalazi *festum* ili *ecclesia sancti Michaelis*, ne *sancti Michael*.

30. maj 1405, Zadar; v. Karbić, Katušić i Majnarić 2012: 39 (= *Registar Trottis-Prandino*).

... et dictam protestacionem fiendam per eundem **Michaelle** dicto procuratorio nomine contra iudices et comunitatem predicatam civitatis None.

12. jul 1424, Venecija; v. Kečkemet 1956: 270.

Franciscus Foscari dei gra(tia) dux venetiaru(m) n(ostri) nob(ili) et sap(ienti) viro Michaelli Salomono d(e) suo mand(a)tu Comiti Spalati fideli dilecto salutem, et dilectionis affectum.

13. april 1451, Split; v. Jozić 2021: 78.

Tempore quidem regiminis magnifici et generosi viri domini Donati Barbaro, honorandi comitis, nobiliumque virorum Pauli Vlcini, Michaellis Francisci de Auantio, Petri Marci et Nicole Maricich, iudicum Spaleti, die vero tertio decimo mensis Aprilis.

22. oktobar 1531, Dubrovnik; v. Fisković 1959: 219 (= *Diversa cancellariae* 119, 177).

... et depluri promisit pro mercede et salario laborum dicti magistri **Michaellis** super opere predicto patiendorum dare et solvere tantum quantum solvit et dedit ser Johannes predictus at rationem petiarum...

22. oktobar 1531, Dubrovnik; v. Fisković 1959: 219 (= *Diversa cancellariae* 119, 177).

... venit ad accordium infrascriptum cum **Michaelle** Marci de Corciula fabro ferrario cum his pactis et conditionibus...

12. maj 1597, Vis; v. Božanić-Bezić 1974: 45 (= *Knjiga krštenih 1578–1628*).

Michaellem filium D. Georgij Massurina et eius uxoris Clara, compatres fuerunt D. Marinus de Gazzaris...

4. Tzv. pseudo-jat u dalmatoromanskim reliktima

U doktorskom radu pokazao sam da se u dalmatoromanskim reliktima riječi izvedenih sufiksom *-(ic)ellum, -am* lat. *e* razvija u drom. *je* te da se ovo *je* prilikom zaimanja mijenja sl. *ě* (= tzv. pseudo-jat), od kog u ikavskim govorima postaje *i*, u ekavskim i ekavsko-ikavskim *e*, u jekavskim *je* (v. Ligorio 2014: 48sq.). Primjera radi, up. lat. *myrtam / murtam* → vlat. **murtellam* > sl. **murtěla*, odakle ik. *murtila* (Trogir, Milna, Pučišća) i ek.-ik. *murtela* (Poljica na Krku, Rab), te lat. *myrtam / murtam* → vlat. **murticellam* > sl. **mьrtьkěla*, odakle jek. **mrkjela* > *mrčela* (Budva, Paštrovići, Dubrovnik). Više o tzv. pseudo-jatu v. u Ligorio 2015, 2018.

Nesporno je da je hrv. *Mihovjeo* zajmljeno od hebr. *mīkā'ēl* posredstvom grč. Μιχαήλ; naime, prisustvo glasa *h* (kao što je već rečeno u bilj. 2) isključuje mogućnost latinskog posredovanja. No, završetak *-vjeo* ne dâ se usaglasiti sa grč. -ηλ. (Očekivan ishod glasi *-vil, -vio*; up. *Miho-vil, Miho-vio*.) Iako u *Bogatstvu i uboštvu* postoji izvjestan broj hiper-jekavskih oblika (npr. *bjestro* mjesto *bistro*,

v. Kavanjin ²1913: xxxiv), u svjetlu onoga što je upravo rečeno ne može se isključiti da je očekivano -*vil*, -*vio* u »jadranskoj zoni« preinačeno u -*vjeo* pod uticajem hipotetičkog dalmatoromanskog relikta vlat. *Michaellem*, u kom bi pojava pseudo-jata bila pravilna.⁸

U Kavanjinovom djelu nalazi se još jedan dalmatoromanski relikat koji pokazuje ovu pojavu; to je 'kosmato' ili 'obraslo čudovište', *frunčelaš*, iz XXI pjevanja *Bogatstva i ubošta*.⁹ V. Vinja pridružuje ovaj oblik Skokovoj odrednici *brunčela* 'pramen', a Skok riječ *brunčela* izvodi od lat. **front-icellam* 'kovrdža, uvojak' (od *frontem* 'čelo') te ju određuje kao dalmatoromanski relikat (v. JE I 155 i ERHSJ I 220). Isto Rocchi 1990: 182 i Ligorio 2014: 139. Iako je Kavanjinov maternji govor bio ikavski, u *Bogatstvu i uboštvu* miješaju se ikavski i jekavski (Kavanjin ²1913: xxxiv) te se u *frunčelaš* i *Mihovjeo* slučajno nalazi jekavski pseudo-jat.¹⁰

5. Zaključci

(1) Protivno Maretićevoj tvrdnji, Kavanjin nije izmislio oblik *Mihovjeo*, -*vjela* zbog rime; naime, u prvom izdanju Kavanjinovog djela, kojim se Maretić služio, nalaze se samo dva, rimovana pomena ovog imena, dočim drugo, popravljeno izdanje donosi još tri, od kojih se jedan javlja van rime. Pod uslovom da se ne radi o pogrešci u drugom izdanju, potonji bi pomen mogao ukazivati na to **da je Mihovjeo, -vjela bio stvaran**, a ne pjesnički oblik.

(2) Pored lat. *Michaēl*, -*is*, u javnim ispravama primorskih gradova **nalazi se i Michaēl, -ellis**; ova varijanta dokumentovana je od XIV vijeka sve do Kavanjinovih vremena, nalazi se duž cijele obale istočnog Jadrana (u primjerima su potvrde iz Venecije, Zadra, Splita, Visa i Dubrovnika) i proteže kroz čitavu paradigmu (kosi padeži glase *Michaellis*, *Michaelli*, *Michaellem*, *Michaelle*).

(3) Kako su utvrdili još Maretić, Vasmer i Popović, hrv. *Mihovil* mora od hebr. *mīkā'ēl* biti zajmljeno posredstvom grč. Μιχαήλ, pošto prisustvo glasova *h* i *ē* isključuje mogućnost latinskog posredovanja. Isto vrijedi i za akcenat. No, završe-

⁸ Dalmatoromanski relikat lat. *Michaellem* mogao je glasiti **Mikojeo*. Ako je suditi po *āerem* > *ajer* itd. (ERHSJ I 17), dokidanjem hijata lat. *Michaellem* bi postalo drom. **Micajelle*; nakon toga, drom. **Micajelle* bi uslijed diftongacije postalo **Micajjelle*; konačno, pri zaimanju iz dalmatoromanskog u slovenski / hrvatski, protoničko *a* bi po pravilu bilo odmijenjeno domaćim *o* a *je* pseudo-jatom, te bi drom. **Micajjelle* završilo kao jek. **Mikojeo*. Valja napomenuti da se *je* mijenja sa *ē* nezavisno od prethodnog glasa, sufiksa ili osnove riječi. Nema načina da se utvrdi da li bi u dalmatoromanskom -*jj*- bilo disimilovano u -*vj*-, kao u eventualnom **Micajjelle* > **Mikovjeo*.

⁹ XXI 51, *Strahoviti frunčelaši / perčinari nepodnosi / repom zmaji, glavom prasci / zuboviti, dugonosi / morske žabe, ježi drački / vrane, mune, divlji mački* (v. Kavanjin ²1913: 400).

¹⁰ U reliktima kasnijeg datuma drom. *je* mijenja se srp. i hrv. *je* nezavisno od govora (ikavskog, ekavskog, ekavsko-ikavskog, jekavskog); up. npr. lat. *sitellam* > hrv. **sitjela*, odakle ik. *sićela* (Kučiste). V. Лигоріо 2015: 52. Ako su *frunčelaš* i *Mihovjeo* kasnijeg datuma, kao *sićela*, onda je u njima *je* zamijenjeno sa *je*, ne sa jekavskim *ě*.

tak *-vjeo* u varijanti *Mihovjeo* ne dâ se čestito usaglasiti sa $\eta\lambda$ u grč. Μιχαήλ , čiji se pravilan odraz dâ vidjeti u hrv. *Mihovil* i varijanti *Mihovio*.

(4) U slijedu *-ell-* (npr. u sufiksima *-ellum*, *-am* i *-icellum*, *-am*), lat. *e* postaje drom. *je* te se prilikom zaimanja mijenja sl. *ě* (= tzv. **pseudo-jat**), od kog, u zavisnosti od govora, postaje srp. i hrv. ik. *i*, ek. i ek.-ik. *e*, jek. *je*. Ne dâ se isključiti da je *-vjeo* u *Mihovjeo* rezultat upliva neposvjedočenog dalmatoromanskog relikta lat. *Michaellem*, **Mikojeo* ili **Mikovjeo* (sa pravilnim pseudo-jatom, tj. lat. *-ellem* > sl. *-ěľ* > jek. *-jeo*), na grecizme *Mihovil* i *Mihovio*.

(5) Kao obično, bez pola je muke moguće smisliti *ad hoc* objašnjenje za hrv. *Mihovjeo*, *-vjela*, npr. da je Kavanjin ovaj oblik udesio prema imenu drugog arhandela, Gabrijela (iako to ne bi zaista moglo da drži vodu, jer *Mihovjeo* ima *je* dok *Gabrijel* ima *ije*),¹¹ ali je moj pristup u ovom radu bio (kao što je i inače) da svemu što se dâ zakonomjerno objasniti valja **ovako i pristupiti**.

Skraćénice

>	<i>daje</i>	→	<i>derivacijom postaje</i>
<	<i>postaje od</i>	*	rekonstruisan oblik
abl.	<i>ablativus</i> , ablativ	gen.	<i>genitivus</i> , genitiv
acc.	<i>accusativus</i> , akuzativ	nom.	<i>nominativus</i> , nominativ
dat.	<i>dativus</i> , dativ	sg.	<i>singularis</i> , singular
drom.	dalmatoromanski	ik.	ikavski
ek.	ekavski	jek.	jekavski
ek-ik.	ekavsko-ikavski	lat.	latinski
grč.	grčki	sl.	slovenski
hebr.	hebrejski	srp.	srpski
hrv.	hrvatski	vlat.	vulgarnolatinski

¹¹ *Gabriela* (= *Gabrijela*) VIII 44, *Gabriele* (= *Gabrijele*) XIII 172.

Izvori i literatura

- Božanić-Bezić, Nevenka. 1974. Prilog proučavanju stanovništva otoka Visa krajem XVI i početkom XVII stoljeća. *Čakavska rič*, 4/2, Split, 31–50.
- ERHSJ: Skok, Petar. 1971–73. *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*. Knj. I–III. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.
- Fisković, Cvito. 1959. Ivan Rabljanin. *Anali Historijskog instituta Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Dubrovniku*, 6–7, Dubrovnik, 205–232.
- JE: Vinja, Vojmir. 1998–2004. *Jadranske etimologije : Jadranske dopune Skokovu etimologijskom rječniku*. Knj. I–III. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti – Školska knjiga.
- Jireček, Constantin. 1904. Die Romanen in den Städten Dalmatiens während Mittelalters. Th. II–III. *Denkschriften der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften : Philosophisch-historische Klasse*, 49, Wien, 1–77.
- Jozić, Branko. 2021. Processi Maruli. *Colloquia Maruliana*, 30, Split, 53–106.
- Karbić, Damir; Katušić, Maja; Majnarić, Ivan. Registar Trottis-Prandino. *Fontes : Izvori za hrvatsku povijest*, 18/1, Zagreb, 11–153.
- Kavanjin, Jerolim. ¹1861. *Bogatstvo i ubožstvo : Velepjesan u 30 pjevanjah*. Ur. Vjekoslav Babukić. Zagreb: Tiskarnica dra. Ljudevita Gaja.
- Kavanjin, Jerolim. ²1913. *Poviest vandělska bogatoga a nesrećna Epuluna i ubogoga a čestita Lazara. (Bogatstvo i ubožstvo.)* Ur. Josip Aranza. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.
- Kečkemet, Duško. 1956. Splitski kaštel. *Anali Historijskog instituta Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Dubrovniku* 4–5, Dubrovnik, 267–303.
- Kurtović, Esad. 2022. Iz života trebinjske vlastele (Ljubiša Bogdančić). *Anali Zavoda za povijesne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Dubrovniku*, 60, Dubrovnik, 23–42.
- Libri reformationum: *Monumenta Ragusina : Libri reformationum*. T. I–II. Zagabria: Academia scientiarum et artium, 1879–82.
- Ligorio, Orsat. 2014. *Problem leksičke stratifikacije u adrijatistici*. Doktorski rad. Zadar: Sveučilište u Zadru.
- LLMAI: *Lexicon Latinitatis medii aevi Iugoslaviae*. Vol. I–II. Zagabria: Institutum historicum Academiae scientiarum et artium Slavorum meridionalium, 1973.
- Mihaljević, Ana. 2014. Neslavenski antroponimi na latinskim epigrafskim spomenicima prvih stoljeća hrvatske pismenosti. *Folia onomastica Croatica*, 23, Zagreb, 159–184.
- REW: Meyer-Lübke, Wilhelm. *Romanisches etymologisches Wörterbuch*. Heidelberg: C. Winter — Universitätsverlag, ⁵1972.
- RJA: *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*. Sv. I–XXIII. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1880–1976.

- Rocchi, Luciano. *Latinismi e romanismi antichi nelle lingue slave meridionali*. Udine: Campanotto, 1990.
- Spader Janković, Oktavije. 2022. *Lista svetih i istaknutih franjevaca Dalmatinske provincije sv. Jeronima*. Prev. Stanko Škunca. *Vjesnik Franjevačke provincije sv. Jeronima u Istri*, 74/1, Zadar, 66–69.
- Šimunović, Petar. 2005. *Toponimija hrvatskoga jadranskog prostora*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Šimunović, Petar. 2006. *Hrvatska prezimena : Treće izmijenjeno i dopunjeno izdanje*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Šimunović, Petar. 2009. *Uvod u hrvatsko imenoslovlje*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Thallóczy, Ludovicus de; Jireček, Constantinus; Sufflay, Emilianus de. 1918. *Acta et diplomata res Albaniae mediae aetatis illustrantia*. Vindobona: Adolphus Holzhausen.
- Vasmer, Max. 1944. *Die griechischen Lehnwörter im Serbo-Kroatischen*. Berlin: Walter de Gruyter u. Co.
- Vulgata: *Biblia sacra Vulgata*. Bd. I–V. Hg. von Andreas Beriger, Widu-Wolfgang Ehlers und Michael Fieger. Berlin – Boston: Walter de Gruyter, 2018.
- Young, Robert. ⁴1881. *Analytical Concordance to the Bible*. New York: I.K. Funk & Co.
- Лигорио, Орсат. 2015. Такозвани псеудо-јат у далматској романштини и балканском латинитету. *Јужнословенски филолог*, 71/3–4, Београд, 43–72.
- Лигорио, Орсат. 2018. Дифтонгација у далматороманским реликтима латинског суфикса -ĒLLU, -А. *Јужнословенски филолог*, 74, Београд, 31–60.
- Поповић, Иван. 1958. Хришћанска грчка ономастика у Хрвата. *Зборник радова Српске академије наука*, 59; *Византолошки институт*, 5, Београд, 77–100.
- РСА: *Речник српскохрватског књижевног и народног језика*. Св. I-. Београд: Институт за српски језик Српске академије наука и уметности, 1959-.

Jedna inačica osobnog imena *Mihovil* u svjetlu pojava dalmatoromanskog jezika

Sažetak

U radu se raspravlja o obliku *Mihovjeo*, *-vjela*, inačici osobnog imena *Mihovil* (od grčkog Μιχαήλ), koja se nalazi u spjevu *Bogatstvo i uboštvo* baroknog splitskog književnika Jerolima Kavanjina. Kavanjinov oblik odlikuje se završetkom *-vjeo*, koji se, za razliku od *-vil* u *Mihovil*, ne dâ usuglasiti sa *-ηλ* u Μιχαήλ. Odbacuje se tvrdnja T. Maretića da se radi o pjesničkom obliku; mjesto toga, predlaže se da je Kavanjinovo *Mihovjeo*, *-vjela* grecizam sa dalmatoromanskim utjecajem. U dalmatoromanskim reliktima postoji pojava pomoću koje se može objasniti neočekivano *-je-* u završetku *Miho-vjeo*; to je tzv. pseudo-jat. Pod uvjetom da se nalazi u slijedu *-ell-*, latinsko *e* pravilno daje dalmatoromansko *ie*, a ono se prilikom posuđivanja mijenja slovenskim *ě* (= pseudo-jat, odakle kasnije jekavsko *je*). Pošto se na Jadranu pored *Michael*, *-is* nalazi i *Michael*, *-ellis* (sa *-ell-*), u hipotetskom dalmatoromanskom reliktu potonjeg latinskog oblika došlo bi do pravilnog razvitka pseudo-jata.

Ključne riječi: grčki, dalmatoromanski, srpski, hrvatski, onomastika, etimologija, Kavanjin.

Ključne riječi: grčki, dalmatoromanski, srpski, hrvatski, onomastika, etimologija, Kavanjin.

Keywords: Greek, Dalmatian Romance, Serbian, Croatian, onomastics, etymology, Kavanjin.